

FAGFORBUNDET

Vuosikertomus 2019-2020

KPY:n Edustajakokous 22.6. 2021

Yhteiskuntapoliittinen toiminta

Norjassa on ollut lähes kahdeksan vuoden ajan oikeistohallitus. Näiden kahdeksan vuoden tärkein rakenteellinen perintö on se, että oikeisto on onnistunut kokoamaan kaikki neljä puoluetta ja ottamaan oikeistopopulistisen edistyspuolueen mukaan hallitukseen. Poliitiikka on siirtynyt yhä oikeistopopulistisempaan suuntaan, ja nyt sallitaan poliittinen retoriikka, jota ei vielä kahdeksan vuotta sitten olisi suvaittu. Kyse on vanhasta tutusta oikeistopoliitikasta. Eriarvoisuus on lisääntynyt voimakkaasti. Tällainen politiikka sopii hallitukselle, joka on leikannut yhteiskunnan vähäosaisimpien hyvinvointia ja korottanut heidän verojaan ja maksujaan samaan aikaan, kun se on alentanut merkittävästi kaikkein rikkaimpien veroja. Tukia on leikattu työttömiltä ja työkyvyttömiä vanhempia lapsilta, ja työtä tekevien tavallisten ihmisten veroja ja maksuja on korotettu. Ostovoima on heikentynyt vuoden 2013 jälkeen kolmessa kotitaloudessa kymmenestä. Vähäosaisimmat ovat maksaneet hinnan kaikkein varakkaimpien verohelpotuksista.

Kristillisen kansanpuolueen puoluekokous päätti syksyllä 2018 pienimmällä mahdollisella enemmistöllä mennä mukaan hallitukseen Høyren, edistyspuolueen ja Venstren kanssa. Norja sai tammikuussa 2019 ensimmäisen porvarillisen enemmistöhallituksensa vuoden 1985 jälkeen. Se kesti tasan vuoden, ja sitten edistyspuolue lähti hallituksesta, koska hallitus oli päättänyt noutaa Syyriasta kotiin IS-naisen ja tämän sairaat lapset. Viimeisen vuoden ajan hallitus on antanut itsestään heikon kuvan ja kärsinyt suurkäräjillä tappion toisensa jälkeen.

Tavanomaisen kansainvälisen oikeistoperinteen mukaisesti hallitus on pyrkinyt järjestelmällisesti heikentämään ay-liikkeen asemaa Norjassa. Keskeiset oikeistopoliitikot ovat eri yhteyksissä ilmaisseet, että tavoitteena on heikentää LO:n valtaa Norjassa. Hallitus oikeuttaa järjestäytyneiden työntekijöiden osuuden jatkuvan alenemisen tunnustamalla hallitusohjelmassaan oikeuden olla järjestäytymättä.

Verovähennysoikeus ay-järjestön jäsenmaksusta on ollut vuodesta 1977 lähtien tärkeä tekijä järjestäytyneen työelämän lujittamisessa. Työnantajajärjestöjen verovähennysoikeus on kasvanut vuosi vuodelta porvarihallituksen aikana, mutta järjestäytyneiden työntekijöiden vähennysoikeus on pysynyt ennallaan vuodesta 2013. Samalla kun liittojen jäsenmaksun

verovähennystä on heikennetty joka vuosi, on mahdollisuus muiden järjestöjen jäsenmaksun verovähennykseen kasvanut voimakkaasti. Tämä koskee esimerkiksi kotikissayhdistyksen ja raamattuseuran jäsenmaksuja. Vakavinta on hallituksen hyökkäys Norjan työelämämallia vastaan. Norjassa on ollut perinteenä työelämän osapuolten ja keskushallinnon välinen toimiva vuoropuhelu, mutta koronakriisin puhjettua sitä on käyty tuskin lainkaan.

Vuoden 2019 kuntavaalit olivat neljä vuotta aiemmin pidettyjen vaalien toisinto. Vasemmisto säilytti enemmistönsä isoissa kaupungeissa, mutta lisäksi se sai ensimmäisen kerran yli 20 vuoteen enemmistön myös Stavangerissa. Nyt kaikkien isojen ja keskisuurten kaupunkien johdossa on punavihreä allianssi, ja yli 62 prosenttia maan asukkaista asuu työväenpuoluevetoisissa kunnissa. Tällä on suuri merkitys jäsenistöllemme. Sinnikäs vaalikampanjamme auttoi meitä saamaan valituksi sellaisia poliitikkoja, jotka pysäyttävät kuntien työpaikkojen yksityistämisen ja pelastavat kansalle kuuluvan hyvinvoinnin. Punavihreät kunnat toimivat puskurina tummansinisen hallituksen yksityistämispoliitikkaa vastaan.

Oikeistohallituksen lukuisat hyökkäykset työympäristölakia vastaan ovat pakottaneet Fagforbundetin käyttämään runsaasti aikaa työelämäalan poliittiseen työhön. Sosiaalinen polkumyynti ja harmaa talous ovat pysyvä ja kasvava ongelma, ja ulkomaista työvoimaa käytetään siinä häikäilemättä hyväksi. Olemme luoneet yhdessä muiden LO-liittojen kanssa valmiuden sen torjumiseksi. Toimimme myös kuntien ja poliittisen keskushallinnon suuntaan saadaksemme aikaan säännöt, joiden avulla paljastetaan ja torjutaan sosiaalista polkumyyntiä ja harmaata taloutta. Olemme saaneet paikallisen kolmikantayhteistyön kautta monet maan kunnista laatimaan julkisia hankintoja koskevat säännöt sosiaalisen polkumyynnin torjumiseksi.

Fagforbundet nosti 24 jäsenensä puolesta elokuussa 2018 kanteen hyvinvointialan yritystä Aleris Ungplan & Boita vastaan. Kanteen nostamisen jälkeen yhtiö vaihtoi omistajaa ja nimeä, eli siitä tuli Stendi. Kanteessa on kyse siitä, että työntekijät olisi pitänyt laskea työsuhteessa oleviksi eikä konsulteiksi. Ammatinharjoittaja tai konsultti ei ole työympäristölainsäädännön piirissä. Tämä on suurin ja tärkein työelämää koskeva oikeusjuttu Norjassa vuosikausiin. Kyse on siitä, onko työntekijöillä oikeus työympäristölainsäädännön mukaiseen työsuhteeseen. Käräjäoikeus oli vain osittain Fagforbundetin linjoilla, ja asiaa käsiteltiin tammikuussa 2021 seuraavassa oikeusasteessa, joka ei ole vielä antanut asiassa päätöstä.

Fagforbundet on toiminut tällä kaudella entistä voimallisemmin yksityistämistä ja kilpailuttamista vastaan. Olemme myös tehostaneet työtä osa-aikakriisin torjumiseksi Norjan työelämässä. Kahdeksan kymmenestä lähihoitajasta tekee osa-aikatyötä. Monilla palkka ei riitä elämiseen, ja työarki on arvaamatonta, kun joutuu koko ajan odottamaan puhelua ja tietoa seuraavasta työvuorosta. Kunnissa tehtävän järjestelmällisen ay-poliittisen työn ja

suurkäräjien punavihreiden puolueiden kanssa tekemämme yhteistyön avulla odotamme saavamme lähivuosina aikaan asteittaisen muutoksen osa-aikaisten osuuteen.

Olemme jatkaneet työtä kehittääksemme vaihtoehtoisia tapoja muuttaa ja uudistaa julkista sektoria. Saatoimme tutkimussäätiö Sintefin kanssa vuonna 2019 päätökseen kehityshankkeen yritystason osapuoliyhteistyön uudeksi malliksi kunnissa. Hanke on herättänyt paljon huomiota, ja osallistavaan työelämään tähtäävän työn osapuolet ovat käyttäneet menetelmää tässä työssä.

Olemme tehneet Ruotsin ja Tanskan inspiroimina aloitteen työstä, jolla parannetaan luottamusta työelämässä. Olemme kehittäneet tämän alueen politiikkaa yhdessä työväenpuolueen kanssa, ja julkisen sektorin luottamusuudistus on kaikkien kolmen punavihreän puolueen ohjelmassa syksyn 2021 suurkäräjävaaleissa.

Maaliskuussa 2020 Norjaa kuten muutakin maailmaa kohtasi covid-19-pandemia. Norjan politiikassa on vallinnut monella tapaa poikkeustila. Hallitukselle oli yhtäkkiä erittäin tärkeää osallistaa työelämän osapuolet kriisinhallintaan. Elinkeinoelämälle ja järjestöille on toimitettu kriisipaketteja liukuhihnalta. Niille on yhteistä se, että ay-liike ja poliittinen oppositio ovat joutuneet tekemään ehdotuksiin isoja muutoksia oikeudenmukaisen tulonjaon turvaamiseksi ja varmistaakseen, ettei tavallisten palkansaajien taakka kasva kohtuuttomaksi. Silti erot tulevat olemaan Norjassa tämän kriisin jälkeen suuremmat kuin ne olivat ennen sitä. Kuten kaikissa kriiseissä, nytkin kärsivät eniten ne, joilla on entuudestaan vähiten ja joiden asema työmarkkinoilla on kaikkein heikoin.

Norja on kuitenkin vauras maa, ja hyvän sosiaalidemokraattisen valtarakenteen ansiosta se selviää kriisistä useimpia muita maita paremmin. Erittäin harvat ovat sairastuneet vakavasti, kuolleita on vähemmän kuin tavallisissa influenssaepidemioissa, eikä sairaaloiden valmius ole ollut vakavasti uhattuna. Kunnollinen sairausajan palkka, jonka ansiosta sairastuneet voivat jäädä kotiin, tehokkaat kunnat, jotka ovat tehneet loistavaa työtä testauksessa ja tartuntojen jäljityksessä, vahva julkinen vanhustenhuolto ja sairaalalaitos ovat mahdollistaneet tartuntojen torjumisen. Tämä on opettanut, että oikeiston politiikka, jolla heikennetään sairausajan palkkaa ja yksityistetään vanhustenhuoltoa ja sairaaloita, olisi vaikeuttanut huomattavasti pandemian hillitsemistä. Olemme myös todenneet, että hoiva- ja hoitoalalla erittäin yleinen osa-aikatyö on ollut syynä siihen, että tartunnat ovat levinneet hoivakoteihin. Fagforbundet on korostanut tätä kriisistä tehdyissä arvioissa.

Järjestötoiminta

Fagforbundet on paneutunut vuosina 2019–2020 vuoden 2017 liittokokouksessa tehdyn organisaatiopäätöksen seurantaan. Päätöksen taustalla oli liittokokouskaudella 2013–2017

tehty selvitystyö, ja sen ensisijaisena tavoitteena on vahvistaa organisaatiota seuraavilla kolmella painopistealueella:

- Ay-poliittinen voima
- Sopimusvoima
- Poliittinen voima

Johtamiseen ja paikallisyhdistyksistä huolehtimiseen keskittyvää johdon kehittämisohjelmaa jatkettiin vuosina 2019-2020. Oma organisaatiota kehitetään jatkuvasti kehittämällä työtapoja kaikilla tasoilla. Näin varmistetaan toimivuus, järkevä resurssien käyttö ja kehitys. Pää tavoitteena oli saada aikaan hyvä vuorovaikutus laki- ja sopimustyön, päivätyön sekä järjestö- ja poliittisen työn kesken. Työ on johtanut myönteiseen kehitykseen jäsenhuollossa, jäsenhankinnassa, poliittisten asioiden läpimenossa niin paikallisesti kuin kansallisestikin sekä yritysten työehtosopimuksissa.

Paikallisyhdistykset ovat järjestäneet hyvän ay-työn kurssveja hallituksilleen sekä kouluttaneet puheenjohtajia ja varapuheenjohtajia.

Liittohallitus päätti maaliskuussa 2020 perustaa luottamusmiesviikon, eli tietty viikko vuodessa omistettaisiin sille, että järjestö keskittyy luottamusmiesten valintaan kaikilla työpaikoilla. Toimenpiteen taustalla ovat Fagforbundetin kokemukset LO:n luottamusmiesvuotta koskevasta liittokokouspäätöksestä. Monilla paikallisyhdistyksillä ja työhuonekunnilla on toimivat rutiinit luottamusmiesten valitsemiseksi. Luottamusmiesviikon tarkoituksena ei ole muuttaa hyväksi havaittuja rutiineja vaan käsitellä enemmän luottamusmiesten valintaa myös sellaisilla työpaikoilla, joilla ei ole omia luottamusmiehiä.

Jäsenhankinta ja jäsenkehitys

Jäsenhuolto, jäsenhankinta ja seuranta olivat myös vuosina 2019–2020 yksi Fagforbundetin tärkeimmistä painopistealueista. Koronakriisiin liittyvät rajoitukset ovat vaikuttaneet suuresti jäsenhankintaan. Vaikka Fagforbundet onkin kyennyt tekemään hyvää jäsenhankintatyötä työssä käyvien parissa, jäsenmäärään kasvu on hidastunut jonkin verran pandemian aikana. Opiskelija- ja oppisopimusjäsenten määrä on laskenut selvästi kesästä 2020 lähtien.

Jäsenmäärä kasvoi kaudella 1.1.2019–31.12.2020 kaikkiaan 30 501 uudella jäsenellä, eli 366 247:stä 396 748:aan. Kasvun suurus johtuu suurelta osin siitä, että yli 17 000 jäsentä siirtyi 1.1.2020 vanhasta Postkomista osaksi Fagforbundetia. Työssä käyvien jäsenten määrä kasvoi samalla aikavälillä 5 952:lla, eli 224 875:sta 230 827:ään.

Fagforbundetissa oli 31.12.2020 kaikkiaan 48 307 alle 30-vuotiasta jäsentä. Näistä 7 407 on opiskelijajäseniä ja 5 587 oppisopimusjäseniä. 30-vuotiaiden ja sitä nuorempien osuus on 12,18 % koko jäsenmäärästä. Tässä on tapahtunut kauden aikana 0,2 prosenttiyksikön lasku, mikä on välitön seuraus siitä, ettei liitto ole voinut vuoden 2020 aikana juurikaan harjoittaa tiedotustoimintaa maan toisen asteen oppilaitoksissa.

Jäsenhankintaa tehdään etupäässä aluetoimistoissa ja paikallisyhdistyksissä mahdollisimman lähellä jäsentä, ja se on tärkeä osa niiden jokapäiväistä työtä.

Fagforbundet järjesti vuonna 2020 Fagforbundet-viikot jo viidentenätoista peräkkäisenä vuotena. Viikkojen päätavoitteena on korostaa Fagforbundetin näkyvyyttä, läheisyyttä ja itsetuntoa, ja konkreettinen tavoite on työpaikoilla tapahtuva jäsenhankinta. Liitto on kaudella 2019–2020 keskittynyt erityisesti myös sairaaloissa ja kuntasektorilla tapahtuvaan jäsenhankintaan. Lisäksi on korostettu jäsenhankintaa korkeakouluissa ja yliopistoissa muun muassa LO:n koordinoimassa hankkeessa ”LO for alle” (Kaikkien LO).

Yhtenä toimenpidealueena on ollut ja tulee jatkossakin olemaan maahanmuuttajataustaisten jäsenten rekrytoiminen.

Fagforbundet vastaa valtakunnan tasolla jäsenhankintatyön koordinoinnista, ja työtä tehdään kansallisten suunnitelmien pohjalta. Fagforbundetin liittohallitus päättää liiton jäsenhankintatavoitteista aluetoimistojen ehdotusten pohjalta. Jäsenhuoltoon on kiinnitetty aiempaa enemmän huomiota, millä halutaan vähentää jäsenkatoa. Kunkin aluetoimiston jäsenhankintavastaava tapaa joka kuukausi liiton jäsenhankintavastaavan videokokouksessa. Jäsenkehitystiedot lähetetään aluetoimistoille kuukausittain, niin että jokainen alue voi seurata jäsenhankintatavoitteensa edistymistä.